

MONOGRAFIA
POKONFERENCYJNA

SCIENCE,
RESEARCH, DEVELOPMENT #36

PHILOLOGY,
SOCIOLOGY AND CULTUROLOGY

London

29.12.2020 - 30.12.2020

U.D.C. 72+7+7.072+61+082

B.B.C. 94

Z 40

Zbiór artykułów naukowych recenzowanych.

(1) Z 40 Zbiór artykułów naukowych z Konferencji Międzynarodowej Naukowo-Praktycznej (on-line) zorganizowanej dla pracowników naukowych uczelni, jednostek naukowo-badawczych oraz badawczych z państw obszaru byłego Związku Radzieckiego oraz byłej Jugosławii.

(30.12.2020) - Warszawa, 2020.

ISBN: 978-83-66401-78-5

Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour»

Adres wydawcy i redakcji: 00-728 Warszawa, ul. S. Kierbedzia, 4 lok.103

e-mail: info@conferenc.pl

Wszelkie prawa autorskie zastrzeżone. Powielanie i kopiowanie materiałów bez zgody autora jest zakazane. Wszelkie prawa do artykułów z konferencji należą do ich autorów.

W artykułach naukowych zachowano oryginalną pisownię.

Wszystkie artykuły naukowe są recenzowane przez dwóch członków Komitetu Naukowego.

Wszelkie prawa, w tym do rozpowszechniania i powielania materiałów opublikowanych w formie elektronicznej w monografii należą Sp. z o.o. «Diamond trading tour».

W przypadku cytowań obowiązkowe jest odniesienie się do monografii.

Publikacja elektroniczna.

«Diamond trading tour» ©

Warszawa 2020

ISBN: 978-83-66401-78-5

Redaktor naukowy:

W. Okulicz-Kozaryn, dr. hab, MBA, Institute of Law, Administration and Economics of Pedagogical University of Cracow, Poland; The International Scientific Association of Economists and Jurists «Consilium», Switzerland.

KOMITET NAUKOWY:

W. Okulicz-Kozaryn (Przewodniczący), dr. hab, MBA, Institute of Law, Administration and Economics of Pedagogical University of Cracow, Poland; The International Scientific Association of Economists and Jurists «Consilium», Switzerland;

C. Беленцов, д.п.н., профессор, Юго-Западный государственный университет, Россия;

Z. Čekerevac, Dr., full professor, «Union - Nikola Tesla» University Belgrade, Serbia;

Р. Латыпов, д.т.н., профессор, Московский государственный машиностроительный университет (МАМИ), Россия;

И. Лемешевский, д.э.н., профессор, Белорусский государственный университет, Беларусь;

Е. Чекунова, д.п.н., профессор, Южно-Российский институт-филиал Российской академии народного хозяйства и государственной службы, Россия.

N. Yuriychuk, Ph. D in Pedagogics, Assistant Professor, Assistant Professor at the Chair for Ukrainian Linguistics and Methods of Education SHEI «Pereiaslav-Khmelnyskyi State Pedagogical Hryhorii Skovoroda University», Ukraina

U. Buts, PhD in Economics, Belarusian Agricultural Academy.

KOMITET ORGANIZACYJNY:

A. Murza (Przewodniczący), MBA, Ukraina;

A. Горохов, к.т.н., доцент, Юго-Западный государственный университет, Россия;

A. Kasprzyk, Dr, PWSZ im. prof. S. Tarnowskiego w Tarnobrzegu, Polska;

A. Malovychko, dr, EU Business University, Berlin – London – Paris - Poznań, EU;

S. Seregina, independent trainer and consultant, Netherlands;

M. Stych, dr, Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Polska;

A. Tsimayeu, PhD, associate Professor, Belarusian State Agricultural Academy, Belarus.

I. Bulakh PhD of Architecture, Associate Professor Department of Design of the Architectural Environment, Kiev National University of Construction and Architecture

Recenzenci:

L. Nechaeva, PhD, Instytut PNPU im. K.D. Ushinskogo, Ukraina;

M. Ордынская, профессор, Южный федеральный университет, Россия.

**ПОКАЗНИКИ ТЕХНОЛОГІЧНОСТІ РОЗДІЛЬНО-АГРЕГАТНОЇ
ГІДРАВЛІЧНОЇ СИСТЕМИ ТРАКТОРА ПРИ ТЕХНІЧНОМУ
ОБСЛУГОВУВАННІ**

Нетудихатка В. М., Мельянцов П.Т., ... 5

**THE USE OF FOREIGN LANGUAGE AUTHENTIC MATERIALS IN
FOREIGN LANGUAGE CLASSES**

Lomakina L.V. 11

**СПІВПРАЦЯ У ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА
ПЕРСПЕКТИВИ**

Попова Л. І. 14

ПЕРЕДАЧА СИМВОЛІЗМУ В ХУДОЖНІХ ТВОРАХ

Конончук І.В. 17

СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ ФРАЗОВИХ ДІЄСЛІВ

Онищенко А.В., Конончук І.В. 21

ПЕРЕКЛАД ТЕРМІНІВ ТА ПРОФЕСІОНАЛІЗМІВ

Хаука Ю.О., Конончук І.В. 24

THE TRANSLATION OF NAME INITIALS IN SCIENTIFIC TEXTS

Prydatchenko D.V. 28

**СТАРОВИННІ КАРТОГРАФІЧНІ ДОКУМЕНТИ ЯК ПРЕДМЕТИ
МИНУЛОГО ТА ТВОРИ МИСТЕЦТВА В ДІЯЛЬНОСТІ БІБЛІОТЕКИ
(ДОСВІД РОБОТИ В ЗАЛІ КАРТОГРАФІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ
БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ ІМЕНІ В. І. ВЕРНАДСЬКОГО)**

Уваров Ю.В., Мельничук В.В. 30

**МУЗИЧНА ОСВІТА В ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ЗАКЛАДАХ
ЗАПОРІЗЬКОГО КРАЮ (КІНЕЦЬ ХІХ – ПОЧАТОК ХХ СТ.)**

Мітлицька В. А. 33

**ДИСКУРСИВНІ ОСОБЛИВОСТІ НАУКОВОГО ТЕКСТУ
В СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ**

Сікорська В. Ю., Бурундукова М. М. 36

**ТЕРМІНИ-СЛОВОСПОЛУЧЕННЯ І АКРОНІМИ У АКАДЕМІЧНІЙ
ТЕРМІНОСИСТЕМІ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ**

Пилипенко О. П., Склад Т. 41

ПОКАЗНИКИ ТЕХНОЛОГІЧНОСТІ РОЗДІЛЬНО-АГРЕГАТНОЇ ГІДРАВЛІЧНОЇ СИСТЕМИ ТРАКТОРА ПРИ ТЕХНІЧНОМУ ОБСЛУГОВУВАННІ

Нетудихатка В. М.

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, магістрант кафедри «Надійність і ремонт машин»

Мельянцов П. Т.,

кандидат технічних наук, доцент, Дніпровський державний аграрно-економічний університет, доцент кафедри «Надійність і ремонт машин»

Ключові слова: гідравлічні агрегати, трактор, технічне обслуговування, діагностування, технологічність, коефіцієнт доступу, легкоз'ємність.

Keywords: hydraulic units, tractor, maintenance, diagnosing, manufacturability, access factor, easy to take.

Технічний стан агрегатів гідравлічних систем тракторів в процесі експлуатації підтримується проведенням комплексу робіт профілактичного і відновлювального характеру, які характеризуються значними витратами праці та матеріальних ресурсів. Як правило, ці витрати за час експлуатації трактора значно перевищують відповідні витрати на її виготовлення [1, 2].

Підтримання роботоздатного стану агрегатів гідравлічної системи трактора в умовах експлуатації забезпечується системою технічного обслуговування, яка представляє собою сукупність робіт для підтримання справного стану і роботоздатності трактора, при підготованні його до використання, безпосередньо при використанні за призначенням, транспортуванні та зберіганні.

Таким чином, однією з основних вимог до гідравлічної системи тракто-

ра являється пристосованість її конструкції до робіт, які проводяться з метою підтримання і відновлення її роботоздатного стану в процесі експлуатації.

В відповідності до планово-запобіжної системи технічного обслуговування та ремонту машин, сукупність робіт по підтриманню та відновленню роботоздатного стану трансмісії та її ресурсу ділиться на технічне обслуговування та ремонт [1,4,5].

Для ефективного проведення технічного обслуговування і ремонту необхідно знати фактори, які на них впливають і можуть бути, як кількісними так і якісними.

Визначення показників технологічності гідравлічної системи трактора при технічному обслуговуванні (ТО) і ремонті – можливе при виявленні виду зв'язку між характеристиками технологічності і характеристиками факторів,

які на неї впливають. Вся різноманітність показників технологічності ділиться на дві групи: основні (нормовані) і додаткові (ненормовані) показники.

В практиці проектування і експлуатації гідравлічних систем накопичено значний досвід в створенні конструкцій, які мають високий рівень технологічності при ТО і ремонті. Характерними признаками таких конструкцій являється блочний характер виконання, доступність для обслуговування і контролю технічного стану, довговічність конструктивних елементів, пристосованість конструкції в цілому і окремих її елементів до підтримання технічного стану та відновлення роботоздатності [1, 2, 3].

При цьому, по відношенню до гідравлічної системи трактора, яка включає в себе шестеренний насос, гідророзподільник, силові гідроциліндри, гідравлічні рукава, бак з фільтром, дане питання розглянуто не достатньо повно, на що вказують існуючі технологічні процеси з ТО та ремонту гідроагрегатів та їх матеріально-технічне забезпечення [4].

В зв'язку з цим, питання дослідження пристосованості гідравлічної системи трактора для проведення робіт з підтримання роботоздатного стану в умовах експлуатації являється актуальним і потребує детального розгляду.

Метою роботи є – виявлення факторів з підвищення якості проведення робіт з підтримання технічного стану агрегатів гідравлічної системи трактора в умовах експлуатації, на основі аналізу їх технологічності при проведенні робіт з технічного обслуговування.

Найбільш поширеними показниками технологічності гідравлічної системи трактора при технічному обслуговуванні являються: середній час проведення -го виду технічного обслуговування та ймовірність проведення -го виду технічного обслуговування в заданий час; економічні показники: середня, сумарна і питома трудомісткість технічного обслуговування і середня, сумарна і питома вартість технічного обслуговування [3].

При цьому, для однієї і тій же марки трактора, при різних умовах експлуатації можна отримати різні значення технологічності. В нашу задачу входить оцінка пристосованості самої конструкції до виконання операцій з планового технічного обслуговування або усунення несправності і виявлення не технологічних місць з позиції доступу, тому експлуатаційні фактори повинні бути ідентичні. З цією метою трудомісткість робіт з технічного обслуговування та діагностування агрегатів гідравлічної системи трактора визначалась методом імітації, під яким розуміється точне відтворення всіх технологічних операцій, необхідних для проведення обслуговуючих робіт.

Середній час проведення -го виду технічного обслуговування визначається за виразом [3]:

$$T_{TO,i} = \int_0^{\infty} t_{TO,i} \cdot f_{TO,i}(t) dt, \quad (1)$$

де $t_{TO,i}$ – випадковий час технічного обслуговування -го виду;

$f_{TO,i}(t)$ – щільність ймовірності часу технічного обслуговування.

Статистичне значення середньої трудомісткості технічного обслуговування ($T_{TO,i}$) визначається за виразом:

$$T_{TO,i} = \frac{1}{n_{t,i}} \cdot \sum_{i=1}^{n_{t,i}} T_{TO,i}, \quad (2)$$

де $n_{t,i}$ – число технічних обслуговувань-го виду за період експлуатації t_e ;

$T_{TO,i}$ – середня трудомісткість i -го виду технічного обслуговування.

Не важко бачити, що середній час проведення ТО в основному буде обумовлюватися трудомісткістю визначеного ТО, яке в свою чергу буде залежати від виду робіт, доступністю до основних агрегатів, які обслуговуються.

Ймовірність проведення -го виду технічного обслуговування в заданий час визначається за виразом [3]:

$$P_{TO,i}(t) = \int_0^{\infty} f_{TO,i}(t) dt, \quad (3)$$

Статистичне значення ймовірності проведення -го виду технічного обслуговування в заданий час визначається за виразом [3]:

$$P_{TO}(t) = 1 - \frac{n_{необсл.}(t + \Delta t)}{N_{обсл.}(t + \Delta t)}, \quad (4)$$

де $n_{необсл.}(t + \Delta t)$ – число пристроїв, які не обслуговуються за проміжок часу від t до $(t + \Delta t)$;

$N_{обсл.}(t + \Delta t)$ – загальне число пристроїв, які підлягають обслуговуванню за проміжок часу від до $(t + \Delta t)$.

Таким чином, статистичне значення ймовірності проведення технічних обслуговувань в заданий час буде обумовлюватися в першу чергу законом розподілу часу проведення технічного

обслуговування, який буде залежати від конструктивних особливостей агрегатів гідравлічної системи трактора в цілому та умов проведення ТО.

Отже, технологічність проведення технічного обслуговування гідравлічної системи трактора буде залежати від забезпеченості доступності до основних агрегатів та їх складових, яка досягається оптимальним розміщенням агрегатів на тракторі, застосуванням розривних муфт в з'єднаннях гідравлічних рукавів, в швидко знімних панелей, кришок та технологічних різьбових отворів.

Доступність любого із об'єктів технічного обслуговування або ремонту може бути оцінена коефіцієнтом доступності, який розраховується за виразом [3, 4]:

$$K_D = 1 - \frac{T_{ДОД}}{T_{ДОД} + T_{ОСН}}, \quad (5)$$

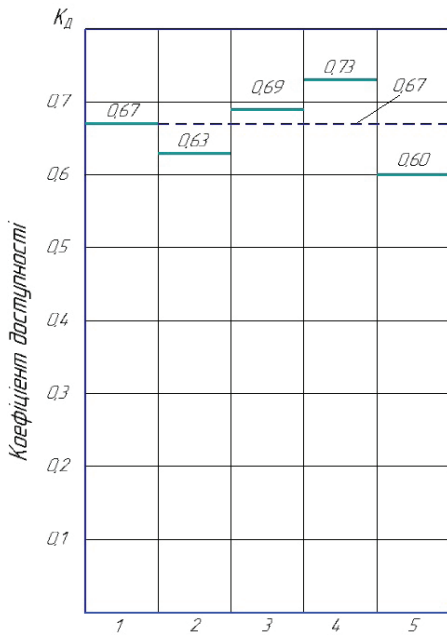
де $T_{ДОД}$ – трудомісткість додаткових робіт, люд.-год.;

$T_{ОСН}$ – трудомісткість виконання основної(цільової) роботи люд.-год.

До додаткових робіт ($T_{ДОД}$) відносяться: демонтаж і монтаж поруч встановленого обладнання, яке не підлягає зніманню; зняття і установка технологічних кришок, панелей; та інше.

До основних (цільових) робіт відносяться контрольні, регулювальні, заправочні операції, промивочні, заміна фільтруючих елементів та ін...

Гідравлічна системи трактора (ЮМЗ-8244) обслуговується при проведенні наступних технічних обслуговувань: перше технічне обслуговуван-

Рис.1 – Показники коефіцієнта доступності при проведенні технічного обслуговування ТО-3 для гідравлічної системи трактора ЮМЗ-8244: 1.- насос шестеренный; 2. – гидророзподільник; 3. – силовий гідрциліндр; 4. – гідравлічний бак; 5. – гідравлічні рукава.

ня (ТО-1) через 125 мото-год.; друге технічне обслуговування (ТО-2) через 500 мото-год., третє обслуговування (ТО-3) через 1000 мото-год.

[5]. Перше технічне обслуговування включає в себе в більшій мірі роботи пов'язані з контролем герметичності та усуненню підтікання робочої рідини, перевіркою рівня робочої рідини в баку. Друге технічне обслуговування включає в себе перелік робіт, які входять до (ТО-1) і крім того, промивання основного зливного фільтра, очистка і промивка сапуна масляного бака. При третьому технічному обслуговуванні (ТО-3) викону-

ють операції попередніх обслуговувань, промивають гідравлічну систему і виконують заміну мастила. При проведенні третього технічного обслуговування перед поточним ремонтом проводять ресурсне діагностування, для виявлення технічного стану гідравлічних агрегатів і їх залишкового ресурсу до граничного значення.

При наявності даних з тривалості проведення номерних технічних обслуговувань, для складових гідравлічної системи, можна визначити значення коефіцієнта доступності для неї в цілому.

За результатами експериментальних досліджень, необхідна інформація з тривалості проведення робіт з технічного обслуговування ТО-3 гідравлічної системи трактора (ЮМЗ-8244) по агрегатам та складовим наводиться в табл. 1. і представляється на (рис.1).

В відповідності з виразом (5) для всієї гідравлічної системи трактора коефіцієнт доступності буде дорівнювати

$$K_d = 1 - \frac{4,2}{4,2 + 8,4} = 0,67$$

Проведений аналіз показує, що в цілому отриманий коефіцієнт доступності для гідросистеми трактора становить ($K_d = 0,67$) і вказує на відносно високу технологічність роздільно агрегатної гідравлічної навісної системи трактора для проведення третього технічного обслуговування (ТО-3). Це обумовлюється мінімальними значеннями трудомісткості додаткових операцій, які становлять $T_{дод} = 4,2хв.$, і вказують на вдалі конструктивні рі-

Таблиця 1

Значення тривалості робіт при проведенні ТО-3 гідравлічної системи трактора ЮМЗ-8244 (за даними експериментальних досліджень)

Найменування агрегатів та складових трансмісії, які обслуговуються	Тривалість технологічних операцій, хв.			Коефіцієнт доступності K_d
	$T_{дод}$	$T_{осн}$	$T_{сум}$	
1. Насос шестеренний	0,4	0,8	1,2	0,67
2. Гідророзподільник	0,7	1,2	1,9	0,63
3. Силовий гідроциліндр	0,4	0,9	1,3	0,69
4. Гідравлічний бак	1,3	3,5	4,8	0,73
5. Гідравлічна рукава	1,4	2,0	3,4	0,60
Всього	4,2	8,4	12,6	0,67

шення з розміщення основних агрегатів гідравлічної системи трактора.

Водночас необхідно врахувати, що при даному технічному обслуговуванні (ТО-3) не передбачалось проведення операцій з ресурсного діагностування основних агрегатів гідравлічної системи (гідронасоса, гідроциліндра, гідророзподільника) для виявлення їх дійсного технічного стану і залишкового ресурсу, які як правило виконуються при (ТО-3), що проводиться перед поточним ремонтом. Є очевидним, що проведення операцій ресурсного діагностування гідравлічних агрегатів приведе до зростання трудомісткості додаткових операцій ($T_{дод}$), в зв'язку з установкою і підготовкою діагностичних приладів, так як на сьогоднішній день для контролю технічного стану гідроагрегатів застосовується функціональна діагностика, яка характеризується розгерметизацією гідравлічної системи, для приєднання контрольних приладів.

На нашу думку, основним резервом зменшення трудомісткості додаткових операцій в процесі діагностування агрегатів гідравлічної системи тракто-

ра ($T_{дод} \rightarrow \min$), являється застосування прогресивних способів діагностування, які характеризуються встановленням накладних датчиків для контролю діагностичних параметрів, які визначають технічний стан гідроагрегату (наприклад швидкості наростання тиску або температури та ін.), що не потребує розгерметизації гідравлічної системи. Дані способи діагностування значно зменшать трудомісткість виконання основних операцій ($T_{осн} \rightarrow \min$), що буде відповідно впливати на зменшення такого показника, як середній час проведення технічного обслуговування ($T_{то,і}$), і в цілому покращить показники технологічності гідравлічної системи трактора.

Крім того, легкоз'ємність агрегатів гідравлічної системи трактора при технічному обслуговуванні буде обумовлюватися застосуванням мінімального набору спеціального інструменту, потрібного для проведення обслуговування, забезпеченням легкого доступу до агрегатів і елементів, які потребують частого огляду, встановленням розривних муфт. В цілому, даний коефіцієнт буде більш вагомим при роз-

гляді ремонтної технологічності агрегатів гідравлічної системи трактора.

Проведені дослідження з визначення показників технологічності гідравлічної системи трактора при проведенні технічного обслуговування дають можливість зробити наступні висновки:

1. Отриманий коефіцієнт доступності ($K_d = 0,67$), вказує на відносно високу технологічність роздільно агрегатної гідравлічної навісної системи трактора для проведення третього технічного обслуговування (ТО-3), що обумовлюється мінімальними значеннями трудомісткості додаткових операцій, які становлять ($T_{дод} = 4,2$ хв.), і вказують на вдалі конструктивні рішення з розміщення основних агрегатів гідравлічної системи трактора.

2. Покращення показників технологічності гідравлічної системи трактора при виконанні технічного обслуговування (ТО-3), яке проводиться перед поточним його ремонтом, можливе за рахунок зменшення трудомісткості додаткових операцій ($T_{дод} \rightarrow \min$) в процесі діагностування, застосуванням прогресивних способів діагностування, реалізація яких не потребує розгерметизації гідравлічної системи.

3. Впровадження прогресивних методів діагностування, основаних на контролі діагностичних параметрів, які визначають технічний стан гідроагрегату по таким параметрам, як

швидкість наростання тиску або температури, значно зменшать трудомісткість виконання основних операцій

($T_{очн} \rightarrow \min$), що в цілому покращить показники технологічності гідравлічної системи трактора.

4. Легкоз'ємність агрегатів гідравлічної системи трактора при технічному обслуговуванні буде обумовлюватися застосуванням мінімального набору спеціального інструменту, потрібного для проведення обслуговування, забезпеченням легкого доступу до агрегатів і елементів, які потребують частого огляду. В цілому даний коефіцієнт буде більш вагомим при розгляді ремонтної технологічності гідравлічної трансмісії.

Література

1. Дидур В. А. Диагностика и обеспечение надежности гидроприводов сельскохозяйственных машин [Текст] / В. А. Дидур, В. Н. Ефремов – Киев., Техника, 1986. – 128с.
2. Барышев В. И. Повышение технического уровня и надежности гидропривода тракторов и сельхозмашин в эксплуатации. Автореф. дисс. докт. техн. наук. – М., 1991. -170 с.
3. Волков П. Н. Ремонтпригодность машин [Текст] / П. Н. Волков – М., «Машиностроение», 1975 – 368 с.
4. Черкун В. Е. Ремонт тракторных гидравлических систем 2-е изд., перер. и доп. [Текст] / В. Е. Черкун – М., Колос, 1984. – 256 с.
5. Ленский А. В. Специализированное техническое обслуживание машинно-тракторного парка. [Текст] / А. В. Ленский – М.: Росагропромиздат, 1989. -236 с.

THE USE OF FOREIGN LANGUAGE AUTHENTIC MATERIALS IN FOREIGN LANGUAGE CLASSES

Lomakina L.V.

National Technical University of Ukraine “Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”

Ключові слова: автентичні тексти, естетична мотивація, комунікативна компетентність, процес навчання, автентичні іноземні публікації.

Keywords: authentic texts, aesthetic motivation, communicative competence, education process, authentic foreign publications.

In modern conditions, the basis of the course “Foreign Language for Professional Purposes” is authentic texts formed on the basis of a thematic principle. If we want to help our students to be full members of the international scientific community, we must provide them with all linguistic tools that would allow our specialists to communicate with foreign colleagues on equal terms.

Students, acquiring knowledge of a foreign language, should be able to operate with selected language material, should form skills and abilities of operating with selected regional science knowledge, norms of everyday behavior. Knowledge of foreign languages provides students and teachers with wide access to authentic foreign publications.

The active use of authentic materials in foreign language classes dates back to the middle of the 20th century. With the advent of the global network, authentic material became available not only for teachers, but also for students.

There are many definitions of “text”. The text (written and oral) is the primary fact of all humanitarian and philological

thinking. The text is that immediate reality (the reality of thought and experience) from which these disciplines and this thinking can originate. Where there is no text, there is no object for research and thinking.

In the text, the form of the message is significant and represents a system of linguistic means for expressing figurative content, transformed into an ideological and artistic idea and, as a result, seems aesthetically motivated. Aesthetic motivation ensures individuality of expression.

Thus, it can be concluded that the text is an entire semantic message sent by the author to the reader. The text carries information, stores information and transmits it. Turning to the definition of an authentic text, we can say that today neither domestic nor foreign researchers have come to a common opinion on what should be understood as an authentic text.

According to one definition, an authentic text should be understood as a text in which a native speaker is quoted for native speakers, the original text itself, created for real conditions, and not for an educational situation.

By another definition, an authentic text is written information created in the process of natural communication, and not specifically for the use in learning a foreign language.

Based on the definitions of authentic text presented above, the following features characterizing authentic text should be highlighted: real language content; the actual addressee of the information reported in the text; transmission of real information.

A distinctive feature of authentic text from educational one is the naturalness of the language at all structural levels. Nevertheless, individual methodologists allow simplification or reduction of the material, as opposed to this A. Gilmore, J. Day argue that in this case we are dealing not with authentic, but with a field-authentic text created for methodological purposes.

Authentic texts are used in English language classes because they are interesting, exciting, enriching cultural knowledge and relevant modern problems. Foreign researchers believe that authentic materials operating in the original linguistic space make it possible to teach the use of a foreign language outside the learning environment, offer an opportunity of real use of a foreign language to achieve a communicative task.

Turning to authentic materials in foreign language classes has a number of advantages. One of the main ones is the opportunity to teach how the target language functions in the real conditions of its existence.

By definition of other scholars, authentic texts are interesting for their dem-

onstration of functioning in the environment of native speakers, from which it follows that they also help to improve the level of proficiency, bringing it closer to the level of native speakers [3].

It is possible to distinguish two types of the authentic texts represented by various genre forms: the functional texts of daily use which are carrying out instructing, explaining, advertising or warning function (indexes, road signs, signboards, diagrams, schemes, charts, drawings, theater programs, etc.); informative texts that perform an informational function and contain constantly updated information (articles, interviews, opinion polls, letters from readers to print media, up-to-date sensational information, announcements, explanations of statistics, graphics, advertising, commentary, reporting) [3].

Despite all the advantages, students may face some difficulties using authentic materials in the learning process.

An authentic text, exceeding the level of students' language proficiency, interferes with its understanding and comprehension. It should be noted that in addition to methodological difficulties, students may encounter a linguistic aspect of authentic material. Moreover, an authentic text is not always indicative from the point of view of language structure, since it is directed to the native speaker and may contain structures of the same type and may not meet the assigned communicative tasks [1].

One of the main goals of using authentic text is the formation of students' ability to carry out effective communication in

the target language, that is, communicative competence [2].

It is possible to use authentic texts in foreign language classes if the text itself is chosen correctly and cultural and linguistic difficulties are removed. We can say that their use is necessary to bridge the gap between the language being taught and the language that native speakers communicate in real life.

REFERENCES

1. Hyland K., *Second Language Writing*, Cambridge, Cambridge University Press, 2003.
2. Gilmore A., *Language teaching*, Cambridge Uni Press, *Authentic materials and authenticity in foreign language learning*, 2007.
3. Mishan F., *Designing Authenticity into Language Learning Materials*, Intellect Books, Bristol, 2005.

СПІВПРАЦЯ У ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Попова Л. І.

Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут ім. І. Сікорського», м. Київ

Ключові слова: іноземна мова; навчання у співробітництві; особистісно-орієнтований підхід; освіта дорослих; індивідуально-груповою робота.

Keywords: foreign language; cooperative learning; personal focused approach; adult education; individual-group work.

В ХХІ столітті спостерігається все більше прикладів співпраці людей для досягнення найрізноманітніших спільних цілей. Іноді обставини складаються так, що без активного співробітництва фахівців різних напрямків взагалі неможливо розв'язати велику кількість задач. Співробітництво має місце як у професійній діяльності людей, так і в інших сферах: розваги, захоплення, оздоровлення та фізичний розвиток, досягнення суспільно значущих цілей. Об'єднання знань, зусиль, створення з численних різноманітних можливостей, бажань, обдарованостей людей єдиного потенціалу, який ефективно сприяє досягненню поставленої мети – така стратегія все частіше застосовується в багатьох галузях діяльності. Співпраця має велике значення також і у навчанні. Освіта як форма вдосконалення людини вже з самого початку ґрунтується на взаємодії того, хто навчає, і того, хто навчається. Протягом тривалого часу така співпраця набуває

різноманітніших форм, обумовлених конкретними обставинами. В наш час все частіше можна спостерігати партнерські відносини суб'єктів навчання. Приклади співпраці можна спостерігати також у навчанні іноземних мов. Сама сутність навчальної дисципліни «іноземна мова» полягає у підготовці до спілкування, комунікації, що вже є співпрацею, або, принаймні, обов'язковим елементом співпраці. Співпраця є також і одним з прийомів у навчанні іноземних мов. Це і імітація спілкування на різних етапах навчання, це і допомога один одному серед тих, хто навчається. Великого значення набувають різні форми співпраці у вивченні іноземних мов. Дорослі, як правило, вивчають іноземну мову за межами спеціалізованих навчальних закладів. Вони можуть мати різнопланові потреби, для задоволення яких може бути потрібним знання іноземної мови. Не завжди навіть у системі навчання іноземної мови існує пропозиція допомоги засвоїти

деякі аспекти іноземної мови. Дорослі також часто обмежені з соціальної точки зору: професійна діяльність, життєві проблеми не завжди залишають достатньо часу для навчання, а також і для визначення змісту та методів навчання, які відповідають конкретному випадку [2]. Нелегко знайти також і тих, хто може навчати в конкретних нестандартних обставинах. Все це впливає на умови, в яких здійснюється вивчення іноземних мов дорослими. Тому одним з елементів, пов'язаних з подібною навчальною діяльністю, є співпраця у різних формах. Відповідно до положень педагогіки співробітництва, сторони навчального процесу повинні взаємодіяти, бути партнерами.

Співробітництво в процесі навчання набуває різних форм, загальним для яких є саме взаємодія. Серед таких форм: співучасть, співтовариство, співтворчість, співпереживання і спільне керування. Зважаючи на особливості навчання дорослих, головною умовою є мотивація навчання. Дорослі студенти повинні розуміти, що знання іноземної мови необхідні для розвитку їх особистості, зокрема, формування грамотного, конкурентоспроможного фахівця. Мотивацію до навчання збільшують різні способи співпраці і співтворчості викладача і учнів. На сьогодні навчально-педагогічна взаємодія набуває організаційних форм співпраці. В процесі навчання дорослих застосовуються ділові, рольові ігри, спільно-розподілена діяльність, ро-

бота в групах, тренінг-класах [1]. Також актуальності набуває роль викладача як координатора, який спрямовує навчальну діяльність студентів, допомагає у визначенні напрямків та пріоритетів, сприяє активізації процесу самостійного пошуку інформації студентами. Викладач, який перебуває в позиції координатора навчання, створює пізнавальні проблемні ситуації, спрямовує зусилля студентів на рішення поставлених проблемних завдань, зіштовхує різні думки, створює умови, які спонукають до прийняття самостійних рішень і формулювання висновків. Успішність співпраці залежить також від позитивних емоцій і відносин як між викладачем та студентом, так і в групі осіб, які мають усвідомлене бажання щодо вивчення іноземної мови. Освітній процес можна представити як сукупність взаємодій: власне навчальна або, точніше, навчально-педагогічна взаємодія студента та викладача, взаємодія студентів між собою, а також міжособистісна взаємодія, яка також чинить вплив на навчально-педагогічну взаємодію [1].

Технологія навчання у співпраці є однією з сучасних освітніх технологій. За цією технологією особи, які проходять навчання, працюють разом, із колективним формуванням нових знань в процесі спілкування групи. Ця технологія добре зарекомендувала себе, проте ще не набула широкого розповсюдження, попри те, що вона сприяє кращому засвоєнню матеріа-

лу, розвитку навичок самостійної роботи з джерелами інформації, вмінню аналізувати і робити висновки, цінувати свою працю і працю своїх партнерів, розвиває навички спілкування.

Література

1. Зимняя И.А. Педагогическая психология. М.: Логос, 2004. 384 с.
2. Попова Л. І. Іноземні мови в освіті дорослих. Молодий вчений. 2018. №4. С. 525-527.

ПЕРЕДАЧА СИМВОЛІЗМУ В ХУДОЖНІХ ТВОРАХ

Конончук І.В.,

викладач кафедри іноземної філології і перекладу, Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ

Емотивна компетенція, емоційний стан, концепт, персоніфікація.

Emotive competence, emotional state, a concept, a personification.

Якщо вплив освіти на мову є цілком очевидним та різноманітним, то питання про зворотній вплив – мови на освіту – залишається відкритим. Кращі уми XIX ст. розуміли мову як духовну силу, яка формує культуру народу. Однак, як побачити вплив мови на світосприйняття. У науках про людину ще не знайдені підходи, які б дозволили відкрити найбільш глибокі та внутрішні витоки людської культури. Наприклад, ми не повністю усвідомлюємо, наскільки світ, який людина створила навколо себе, визначається його фізичними та психічними можливостями, наприклад людськими – антропоморфними – уявленнями про те, що таке «великий», «малий», «відповідний», «симетричний», «гарний». При всій гостроті зацікавленості сучасної людини до фольклору, міфу, ми недостатньо уявляємо міру присутності та участі слова в освіті. Погляд на світ, відображений в мові, розгортається в культурі народу, як зерно в колосі [1].

У всіх концептах складаються, підсумовуються ідеї, що виникли за різних часів, у різні епохи. Для концептів важливі лише асоціації, сукупність

ідей, які гармонують між собою в концептах – що «семантичних ознак» [4].

Для оповідань Г. Гессе типовими рисами є образність та метафоричність. Вивченню цієї проблеми присвячені дисертаційні дослідження Р. Каралашвілі, В.Д. Седельника, А. Г. Березиної.

Нагадаємо, специфічна частина ціннісної, зокрема, індивідуальної картини світу, відображує різну номінативну щільність об'єктів, їх різну оцінну кваліфікацію, «різну комбінаторику цінностей.» Семантична щільність тієї чи іншої тематичної групи слів, деталізація найменування, виокремлення смислових відтінків є сигналом лінгвістичної цінності позамовних об'єктів [2]. До концептів, які вербалізовані у творах Г. Гессе і відповідають вищезазначеному аспектам, у першу чергу, слід віднести концепти «смерть» (Tod), «життя» (Leben), «любов» (Liebe) і «страх» (Angst).

Концепти є ключовими словами (лейтмотивами оповідання), вони структурують його цілісність, асоціативно пов'язують різні фрагменти тексту. У процесі дослідження лексико-семантичного аспекту зроблено акцент

на основній мовній формі концептів, а також на пропозиції чи висловлюванні, що відображують ідею про цей концепт.

Любов є основоположним початком життя, безсумнівна її первинність у людських взаєминах. Універсальна тема любові знаходить відбиток у багатьох оповіданнях і повістях Г. Гессе, стаючи центром розповіді емоційних мікро – або макроситуацій («Die Marmorsäge», «Hans Amstein», «Der Zyklon», «Der Lateinschüler», «Heumond» etc.).

Різноманітні емотивні номінації, які об'єднані темою «любов» і відображують емотивну компетенцію Г. Гессе. Ізольовані від ситуації, вони можуть бути співвіднесені з «алфавітом» когнітивної діяльності Г. Гессе та розділені на емотивні номінації, виражені словами або словосполученнями, що відбивають будь-яке уявлення про кохання. Це (1) номінації, утворені шляхом афіксації і словоскладання, (2) адективні словосполучення, (3) словосполучення фразеологічного характеру, (4) синтаксично огорнуті номінації, що відображують уявлення про любов:

(1) *Verliebtheit, Spielerei, Leidenschaft, Liebelelei, Liebhaberei, Lieblingsbände, so eine Studentenliebelelei, Frauenliebe drängen, leidiges Verliebt sein, Liebesgetändel, Liebesleben, Liebesangelegenheit, Liebesabenteuer, Liebessache, Leidwesen, Wohlgefallen, Liebreiz etc.*

(2) *verliebte Paare, knabenhafte Liebeleien, süße und verderbliche Leidenschaft, rührende Rücksicht, verdoppelte Zärtlichkeit etc.*

(3) *toll machen, den Kopf vollends verdrehen, rasend verliebt sein, sich die Zeit mit Liebesgetändel vertreiben, verschossen sein, lieb haben, zum Sterben verliebt sein etc.*

(4) *Geheimnis der Liebe, sich eiligst verlieben, toll machen, etwas vom Wesen der Liebe zu erfahren, fühlen, rührend, die Tränen, fesseln, über so knabenhafte Liebeleien hinaus sein, mit allen Sinnen empfinden, eine Verlockung haben, nur sein Vergnügen im Sinne haben, der Liebhaber, keinen Schatz haben, Verhältnis anfangen, keine Erfahrung in Liebessachen haben, Verehrer, das Außerordentliche dieser Liebe begreifen, schonen, das Mädchen freien, um den Verstand bringen, nach der Frauenliebe drängen etc.*

Концепт «любов», стаючи емотивою творів, епізодів, висловлювань, притягує до себе цілу низку емоцій, які супроводжують любов (до особи протилежної статі), у численних емоційних ситуаціях конкретизують її окремі прояви, наприклад: *diese süße und verderbliche Leidenschaft, Angst, hochbeglückt, elend, untröstlich, Schmerz und Neid, begierig, Furcht, Glück, Scham, Wärme, Lust, Verlegenheit, quälen, scheu, hoffnungslos, in der Hilflosigkeit seiner Leidenschaft, Schmerz, rührende Rücksicht, Zärtlichkeit, mit verdoppelter Zärtlichkeit, Dankbarkeit, Misstrauen, leidenschaftliche Erregung Missmut, etc.*

Любов до батьків може бути ніжною, заснованою на близькості, теплоті (*mit auf Nähe, Wärme und Gemeinschaft gegründete Zärtlichkeit lieben*), на пошані, боязкості, замилюванні (*mit einem leisen Beiklang von Ehrfurcht, von*

Scheu, von einer Bewunderung lieben), до тварин – відвертою, серцевою, щирою (*aufrichtig und herzlich; innig geliebt werden*).

Любов, відображена у творах Г. Гессе, включає не тільки міжособистісну любов, вона спрямована також на книги, на явища природи. Одним із досить стійких мотивів Г. Гессе є любов до книг, процес спілкування з якими викликає у читача такі емоції або фізіологічні прояви:

Leiden, Bedürfnis, Vergnügen, Begeisterung, Lesefieber, Jauchzen, Tränen, pietätvolle Neugierde, besessen sein.

Метафорично любов осмислюється Г. Гессе як живий організм, що росте в душі: *Ich hätte mir die leidige Verliebtheit gern mit blutenden Wurzeln aus der Seele gerissen (Hans Amstein); So fing meine Verliebtheit an, und sie wuchs bald zu einer Leidenschaft, die ich bisher noch nicht gekannt hatte (Die Marmorsäge)*. Любов володіє звуком, смачним запахом заборонених плодів, належить таємничому, загрозливому, але солодкому, привабливому світу: *Das war ein Ton aus einer fremden, verschlossenen, schein geahnten Welt, das hatte den leckeren Duft der verbotenen Früchte, das hatte etwas Heimliches, Poetisches, Unnennbares, das gehörte in jenes dunkelsüße, schaurig lockende Gebiet (Auf dem Eise)*. Але її поклик може бути і болючим, страдницьким: *... deine Liebe ruft mir schmerzlich zu, wie ewiges Leid, wie ewiger Vorwurf. (Klingsors letzter Sommer)*.

Широко використовує Г. Гессе для вираження емоційного стану любові метафору вогню: *die Männer waren für*

sie entflammt (Hans Amstein); Ich verbrenne an ihr, ich kann nicht lesen mehr, nicht schlafen, nicht dichten (Der Novalis), світла: *Das blonde Kuschelchen strahlte schon so bräutlich und verschämt wie möglich (Hans Amstein)*. Любов може переживатися як хвороба: *... und ertrug von da an meine Verliebtheit wie ein Fieber oder eine Seekrankheit (Hans Amstein)*.

Модель взаємини особистості з природою («Я – ВСЕ»), в основі якої лежить любов до природи (*Liebe zur Natur*), а саме, до води, всі види якої любовно названі героєм *sor acqua*, розглянемо на прикладі емоційної ситуації, відображеної в оповіданні «*Aus den Erinnerungen eines Neunzigjährigen*»: *Lust an Wanderung und Landschaft, Trieb in die Ferne, Schwester Wasser, der Weggenosse, eine geliebte ältere Schwester, liebe, meine letzte Liebe* – в цих позначеннях виражається ставлення до води, однозначно оцінюється зі знаком плюс.

Емоції, які відчуває персонаж по відношенню до води, є ніжність (*das zärtliche sor acqua*), пристрасть (*meine Leidenschaft*), захоплення водою (виражається в синтаксичній побудові фраз: *„Und dann die Fischerei, vom Forellenangeln im kleinen Schwarzwaldbach bis zu den Fischzügen auf dem Meere!“*), шанування (*Verehrung*), увага (*Aufmerksamkeit*). Вустами персонажа Г. Гессе наділяє воду цілим ланцюжком епітетів, які не тільки акцентують певну ознаку в концепті „вода“, а й розкривають ставлення до неї: *beweglich, weich, rein, mächtig, leuchtend, dunkel, lieb, zärtlich*. Прийом уособлення

виражається в наділenni води голосом та здатністю говорити (*in wunderlichen Gesprächen mit sor acqua, sie unterhielt mich mit Geschwätz, mit Gesang*), випробувати певні настрої (*Ich ließ mir Launen von ihr gefallen*) та емоційні стани (*ich sah sie ohne Zorn mehrmals in ausgelassener Grausamkeit mit meinem Leben spielen*), жарт (*Sie hat mir zuweilen Streiche gespielt*), нарешті, у метафоричному уподібненні води до організму, який потребує розуміння (*der tiefere, zum Verständnis zwingende Organismus*).

Любов поширюється не тільки на людей, життя, але й, однаковою мірою, на смерть: *Ich liebe dich, blonde und schwarze Frau, ich liebe alle, auch die Philister; ihr seid arme Teufel wie ich, ihr seid arme Kinder und fehlgeratene Halbgötter wie der betrunke Klingsor. Sei mir gegrüßt, geliebtes Leben! Sei mir gegrüßt, geliebter Tod! (Klingsors letzter Sommer)*.

У цих висловлюваннях відображена ідея єдності всього існуючого, відома з давніх часів як на Заході, так і на Сході, що відіграла значну роль у творчості Г. Гессе.

Список літератури

1. Конончук І. В. Мова в антропологічній думці О.Ф. Больного.
2. [Електронний ресурс] – Режим доступу//https://lingvj.oa.edu.ua/assets/files/full/2017/NZ_Vyp_66.pdf
3. (дата звернення 20. 11. 2020 р.). – Назва з екрана.
4. Карасик В. И. Культурные доминанты в языке // В.И. Карасик // Языковой круг: личность, концепты, дискурс. – Волгоград: Перемена, 2002. – С.166–205.
5. Караулов Ю.Н. Русская языковая личность и задачи её изучения. Ю.Н. Караулов. – М.,1989. – С. 3–8.
6. Степанов Ю.С. Константы: словарь русской культуры. Опыт исследования. – М.: Школа «Языки русской культуры», 1997. – С. 40–76.
7. Герман Гессе. Собр. соч.: в 4 т. – Петербург: Северо-Запад. 1994.

СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ ФРАЗОВИХ ДІЕСЛІВ

Онищенко А.В.,

студентка,

Національний університет біоресурсів і природокористування України,

Конончук І.В.

викладач кафедри іноземної філології і перекладу,

Національний університет біоресурсів і природокористування України,

м. Київ

Ключові слова: лінгвістична освіта, мотивація, переклад.

Key words: linguistic studies, motivation, translation.

Фразові дієслова займають важливе місце в дієслівній лексиці сучасної англійської мови і є надзвичайно живими, зважаючи на свою велику різноманітність, ідіоматичність значень і неоднорідність функціонування. Розвиток і поповнення системи фразових дієслів відбувається за двома напрямками: залучення нових дієслів та розвиток семантики вже створених одиниць мови.

Метою дослідження є виявлення особливостей вживання та аспектів перекладу фразових дієслів шляхом аналізу її структурно-семантичних ознак.

Фразові дієслова (вони ж усталені дієслівно-прийменникові сполучення) – це дієслова (multi-word verbs), що складаються з декількох слів, одним з яких є дієслово, а іншим (або іншими) – прийменник або прислівник, що збігається з ним за формою [2].

Фразове дієслово існує як єдина нероздільна семантична одиниця мови, що несе своє смислове навантаження тільки в такому вигляді: ді-

єслово + прийменник (Verb + Preposition), дієслово + прислівник (Verb + Adverb), дієслово + прийменник та прислівник.

Для другого компонента фразових дієслів в українськомовній лінгвістиці загальноприйнятої назви не визначено; для зручності викладу будемо називати їх «особливими дієслівними прислівниками» (далі ОДП). Найбільш поширеними ОДП є: *up, down, in, out, on, off, away, back*.

Так, в українській мові немає артиклів, герундія, часових форм дієслова груп Continuous та Perfect, складних підметових та додаткових інфінітивних конструкцій, а в англійській мові – дієприслівників, категорії роду іменників і прикметників тощо. Певні відмінності існують у побудові речення: на відміну від української мови, де група підмета нерідко може міститися після групи присудка, в англійській мові порядок головних членів речення значно фіксованіший, що може вимагати перебудови речення при перекладі [3].

Зазвичай ОДП знаходяться безпосередньо після дієслів. Якщо у реченні є прямий додаток, виражений особовим займенником, то останній ставиться між дієсловом і ОДП. Ідентичний порядок слів може мати місце у тому випадку, якщо додаток виражено одним-єдиним іменником (*Please see him off!* – *Давайте проведемо його!*)

Якщо підмет виражено особовим займенником, то він стоїть за винесеним наперед ОДП, а особове дієслово стоїть після підмета (*Away she flew!* (= *She flew away.*) – *Вона відлетіла!*)

Якщо підмет виражено іменником, неозначеним або вказівним (але не особовим) займенником, відбувається інверсія: одразу за ОДП стоїть присудок, а потім підмет. Однак інверсія неможлива, якщо поєднання дієслова з ОДП ідіоматичне (*Away flew my hat!* (= *My hat flew away.*) – *Полетів мій капелюшок!*).

Широке вживання фразових дієслів характерне для розмовної мови. В офіційній мові їх, як правило, уникають, підбираючи інші слова або перефразовують вирази.

Фразеологічні дієслова (далі ФД), які є активними будівними елементами мовлення, не перестають привертати увагу дослідників як складні структурно-семантичні утворення, що, будучи спрощеними складними словами, являють собою процес та результат багатоступеневих перетворень цих одиниць.

Найбільш повною є структурно-семантична класифікація ФД, запропонована Ю.А. Жлуктенко [1, с. 105-113], згідно з якою слід розрізняти:

1. Дієслова з постпозитивними морфемами, що зберігають своє початкове локальне значення: *come in, go out, go down, lay off, sweep away* та ін.

2. Дієслова з постпозитивним морфемами, що мають фігуральне значення: *boil down* (скорочувати, зводити до чогось), *take off* (скидувати ціну), *take up* (заповнювати час), *get along* (досягти успіху), *speak away* (заговоритися та ін.).

3. Дієслова з постпозитивними морфемами, що інтенсифікують дієслово або надають його значенню сему завершеності, наприклад, *eat up, rise up, swallow up, open up* та ін.

4. Дієслова, значення яких не можна розглядати як суму значень компонентів: *give in* (поступатись), *give up* (кидати), *come about* (траплятись), *bring up* (виховувати).

Модельованість утворень груп 3 та 4 дозволяє відносити їх до фразеологізованих утворень. ФД досить часто входять до складу багатьох фразеологічних одиниць [4]:

Blow off – blow off steam (infml to give expression to anger, excitement, etc.).

Cut off – cut someone off without a penny (to stop a supply of money).

Get on – get on one's skates on (infml to act quickly).

Get up – get up one's dander/monkey up (infml to become angry).

Дана класифікація фразових дієслів не є абсолютною. Межі між розрядами чітко не встановлені. Це пояснюється тим, що етимологію кожного дієслова з часом виявити все складніше і, отже, його значення стає не виведеним з

його компонентів. Крім цього, завжди є дієслова, які допускають різне тлумачення [3, с. 20-22].

Переклад фразових дієслів може викликати низку труднощів. Перш за все, через відсутність в українській мові такої одиниці. Ця особливість дієслів називається ідіоматичністю. Іншими словами, фразові дієслова – стійкі звороти, властиві тільки англійській мові і не перекладаються дослівно на інші мови.

Під час перекладу фразових дієслів потрібно бути особливо уважними. Дуже важливо навчитися виділяти ці дієслова в реченні і не плутати їх з простими дієсловами. Для прикладу розглянемо два речення:

1) *I looked up the meaning of the word in a dictionary.*

Я шукав значення слова в словнику.

2) *I looked up but didn't see anything.*

Я шукав, але нічого не знайшов, або, Я подивився вгору, але нічого не побачив.

У таких випадках правильний переклад треба вибрати виходячи з контексту, який надає необхідне пояснення описаної дії.

Інша складність при перекладі фразових дієслів полягає в тому, що більшість з них полісемантичні, тобто мають по кілька значень. Причому ці значення далеко не завжди синонімічні. Наприклад, словник Lingvo дає 20 варіантів перекладу дієслова **take in**, серед яких вносити, ушивати (одяг), прибирати (вітрила), включати, засвоювати, обманювати, давати притулок (брати мешканців), оглядати, відвіду-

вати. Варіантів так багато, що навіть при наявності контексту можуть виникнути труднощі при перекладі:

Без перебільшення можна сказати, що питання англійських фразових дієслів – одне з найважливіших питань теоретичного вивчення і практичного освоєння англійської мови.

Фразові дієслова являються новою та більш економною формою для забезпечення комунікації. Однак при цьому від продуцента й адресата під час спілкування вимагається володіння достатньою мовною та комунікативною компетенцією для актуалізації можливостей фразових дієслів у структурі висловлювання.

Література

1. Жлуктенко Ю.А. О так называемых «сложных глаголах» типа в современном английском языке / Ю.А. Жлуктенко // Вопросы языкознания. – 1954. – №5. – с.105-113.
2. Кіржаєва О.С. / О.С. Кіржаєва. – Фразові дієслова як феномен англійської мови. – режим доступу: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/12955>
3. Конончук І.В. Палащук Д.О. Способи подання перекладацьких помилок у юридичних текстах. Science, Research, Development. Philology, Sociology and Culturology. №24 Закарпаття. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://xn--e1aajfpcds8ay4h.com.ua/files/96_05_i_2020_s.pdf (дата звернення 20. 11. 2020 р.). – Назва з екрана.
4. Katharine Mansfield «Miss Brill»/– В. Панкова. – режим доступу: <http://www.noungi.ru/NID/Students/Students%20collection%202010.pdf>
5. Courtney R. Longman Dictionary of Phrasal Verbs / R.Courtney. – Longman Group UK Limited, 1995. – 734 pp.

ПЕРЕКЛАД ТЕРМІНІВ ТА ПРОФЕСІОНАЛІЗМІВ

Хаука Ю.О.,

студентка,

Національний університет біоресурсів і природокористування України,

Конончук І.В.

викладач кафедри іноземної філології і перекладу,

м. Київ

Ключові слова: лінгвістична освіта, мотивація, переклад

Key words: linguistic studies, motivation, translation

У словниковому складі мови велике місце належить термінологічній лексиці, кількість якої весь час помітно зростає. До термінологічної лексики належать усі слова, що об'єднуються в мові під загальною назвою терміни. Терміном називається спеціальне слово або словосполучення, що вживається для точного вираження поняття з якої-небудь галузі знання – науки, техніки, суспільно-політичного життя, мистецтва, юриспруденції тощо.

У зв'язку з постійним розвитком сучасної української мови з'являється все більше і більше термінів, не тільки технічних і наукових, а й економічних, юридичних тощо.

Тема дослідження актуальна з огляду на низку проблем, що витікають з неї. Насамперед це розгляд специфіки навчального технічного перекладу, який передбачає спеціальної літератури з різних галузей науки та техніки, а також спеціальних газетних, журнальних статей з техніко – економічних, правових питань, переклад технічної документації, правових документів,

актів, законів тощо.

Мета дослідження дослідити особливості перекладу англійських термінів та професіоналізмів українською мовою.

Предмет дослідження особливості перекладу англійських термінів та професіоналізмів на українську мову.

Об'єкт дослідження термінологія, що використовується при складанні правових законів, актів, під час ведення судових справ.

Термін – емоційне нейтральне слово чи словосполучення, яке вживається для точного вираження понять та назв предметів. Професіоналізмами називаються слова, вживання яких обмежене вузькоспецифічними потребами представників певної професії. До професіоналізмів звичайно належать назви знарядь виробництва, назви трудових процесів, різні професійні означення загальномовних понять і т. д. Через обмеженість їх вживання більш-менш вузьким колом людей, а також в силу того, що в більшості випадків професіоналізми є неофіційни-

ми розмовними заміниками термінів, їх інколи називають професійними діалектизмами. На відміну від термінів, професіоналізми не мають строгого наукового визначення, не становлять цілісної системи, можуть мати експресивне забарвлення. Якщо терміни – це, як правило, абстрактні поняття, то професіоналізми – конкретні; вони надзвичайно детально диференціюють ті предмети, дії, якості, що безпосередньо пов'язані зі сферою діяльності відповідної професії.

Передача англійських термінів на українську мову вимагає знання тієї галузі, якої стосується переклад, розуміння змісту термінів англійською мовою і знання термінології рідною мовою. При передачі науково-технічної та юридичної літератури з англійської мови на українську важливе значення має взаємодія терміну з контекстом, завдяки чому виявляється значення слова. [5]

Якщо слово вживається як термін у системі іншої спеціальної галузі знань, то в ній воно теж однозначне, семантично чітко відмежоване від тих його значень, що виявляються в позатермінологічному функціонуванні, а також і в термінологічному, але в іншій галузі знань.

Таким чином, термін являє собою слово, що характеризується не лише стильовою співвіднесеністю, а й певною замкненістю в системі лексики на означення понять якоїсь окресленої галузі знань. [1]

Нерозривний зв'язок понять і відповідних їм термінів виявляється в тім, що упорядкування термінології

неможливо без досить глибокої наукової розробки понять, їхнього логічного аналізу і точного визначення. Якщо поняття визначені недостатньо ясно, про точну, зроблену термінологію не може бути і мови. Як відзначав академік В.В. Виноградов, усякі «спроби упорядкування термінів без попереднього аналізу понять, що ними виражаються, залишаються безрезультатними». [3]

Отже, терміни бувають і багатозначними, хоча одним з вимог до терміна є саме його однозначність, адже науковець повинний дати термінові одне-єдине визначення, включаючи в нього всі істотні з його погляду ознаки, тобто такі, котрі носять регулюючий характер, мають певне значення.

При перекладі науково-технічної літератури важливе значення має взаємодія терміну з контекстом, завдяки чому виявляється значення слова. У процесі перекладу терміну визначають 2 етапи: [2]

- 1). З'ясування значення терміну у контексті;

- 2). Переклад значення рідною мовою.

Головним прийомом перекладу термінів є переклад за допомогою лексичного еквіваленту.

Еквівалент – постійна лексична відповідність, яка точно співпадає із значенням слова. Терміни, які мають еквіваленти у рідній мові, відіграють важливу роль при перекладі. Вони служать опорними пунктами у тексті, від них залежить розкриття значення інших слів, вони дають можливість з'ясувати

характер тексту. Тому слід вміти знаходити відповідний еквіваленту рідній мові і розширювати знання термінів-еквівалентів.

У зв'язку з появою нових наук, відкриттям нових явищ виникають значні труднощі визначення загальнонаукової, загально технічної, галузевої і вузькоспеціальної термінології: загальнонаукові і загально технічні терміни – це терміни, які вживаються в декількох галузях науки і техніки. Галузеві терміни – це терміни, які вживаються лише в одній якій-небудь галузі знань. Вузькоспеціальні терміни – це терміни, які характерні для якої-небудь спеціальності даної галузі.

В умовах, коли потрібно давати назви новим і новим явищам та поняттям, багато загальноновживаних слів набувають визначену специфік; Відбувається спеціалізація їх значення при перекладі на іншу мову, уніфікація перекладних еквівалентів.

Іноколи в науково-технічних текстах зустрічаються слова ' словосполучення, які відносяться до різних функціональних систем-

Терміни повинні зберігати такі риси, як абстрактний характер, однозначність і системність. Однак багато термінів і термінологічні систем, як лінгвістичних знаків, мають такі недоліки, як багатозначний (один термін має два і більше значень), синонімію (для одного поняття існують два і більш термінів), протиріччя термінів поняттю, обтяженість термінології іншомовними термінами і т.д.

Термін може бути утвореним на

основі рідної мови або запозиченим як із нейтрального термінологічного банку (міжнародні греко-латинські терміно-елементи), так і із іншої мови, він повинен відображати ознаки даного поняття; значення терміну для спеціаліста рівняється значенню поняття.

Усі терміни по своїй будові поділяються на:

1. прості, які складаються із одного слова: *circuit*- ланцюг;

2. складні, які складаються з двох слів і пишуться разом або через дефіс: *flywheel* – маховик;

3. терміни-словосполучення, які складаються із декількох компонентів: *circuit breaker* – автоматичний вимикач

Найбільші труднощі при перекладі викликають саме терміни-словосполучення. Терміни-словосполучення або багатоконпонентні терміни можуть бути:

а) словосполучення, коли змістовий зв'язок між компонентами виражений приєднуванням.

Наприклад: *load governor*- регулятор потужності;

brake landing – посадка з гальмуванням;

б) словосполучення, компоненти яких граматично оформлені за допомогою прийменника або наявності закінчень.

Наприклад: *rate of exchange* – валютний курс;

braking with rocket – гальмування за допомогою ракетного двигуна. У змістовому відношенні терміни-словосполучення є цілісними лексичними одиницями.

У дослідженні розглянуто поняття терміну, його класифікацію, та особливості перекладу термінів з англійської мови на українську.

У статті термін розглядається, як слово або словосполучення з історично умотивованим чи умовно закріпленим значення, що відбиває дане поняття у спеціалізованій галузі знання чи виробництва. Сукупність термінів як лексичних засобів найменування, складає термінологію, що поділяється на номенклатуру і професіоналізми.

Передача англійських термінів на українську мову вимагає знання тієї галузі, якої стосується переклад, розуміння змісту термінів англійською мовою і знання термінології рідною мовою. При передачі науково-технічної літератури з англійської мови на українську важливе значення має взаємодія терміну з контекстом, завдяки чому виявляється значення слова.

Якщо слово вживається як термін у системі іншої спеціальної галузі знань, то в ній воно теж однозначне, семантично чітко відмежоване від тих його значень, що виявляються в позатермінологічному функціонуванні, а також і в термінологічному, але в іншій галузі знань.

Переклад складних термінів складається з двох основних процедур – аналітичної та синтетичної. Велику роль при перекладі словосполучень відіграє саме аналітичний етап – переклад окремих його компонентів. А для цього необхідно правильно визначити компоненти складного терміна, оскільки

ки ними можуть бути не тільки слова, а й словосполучення, що входять до складу складного терміну. Важливо також встановити, в яких семантичних відносинах перебувають компоненти між собою та з головним компонентом терміна-словосполучення.

Основні прийоми перекладу термінів-словосполучень: описовий спосіб, прийом транскрибування, прийом калькування та переклад за допомогою використання різних прийменників.

Найбільш складними для перекладу є терміни, які мають різні значення не тільки у різних галузях науки і техніки, а й навіть в одній галузі.

Таке слово, яке має кілька словникових відповідностей, варіантів, аналогічних йому за значенням, перекладається шляхом відбору варіанта-аналога, який найточніше передавав би значення терміну у залежності від слів, які знаходяться у тісному зв'язку з даним словом.

Література

1. Алексеева І.С. Професійний тренінг перекладача / Алексеева І.С. – вид. “Союз”, 2001 р.
2. Арнольд І. В. Лексикология современного английского языка / Арнольд І. В. – Москва 1993 р.
3. Виноградов В. С. Общие лексические вопросы / Виноградов В. С. – Москва 2004 р.
4. Раевська Н. М. English lexicology / Раевська Н. М. – Київ 1991 р.
5. Казакова М. В. Практические основы перевода / Казакова М. В. – Санкт-Петербург 2001 р.

THE TRANSLATION OF NAME INITIALS IN SCIENTIFIC TEXTS

Prydatchenko D.V.

Student of National Aviation University Faculty of Linguistics and Social Communications

Keywords: initials, name, translation.

The translation itself is difficult process, which includes extensive knowledge of the translation theory with all its branches. The initials of names can become such a problem, especially in the translation of scientific and technical literature from English to Ukrainian and vice versa.

Mostly, the initials in the texts are given only after the full form of the name, that mentioned right before. However, in some cases the initials can be used without their prior interpretation. In both cases initials are not transcoded, but transmit-

ted by the first letter of the Ukrainian equivalent of the full form of the English name [1, p.453]. To clarify the names of authors, it is possible to find them by keyword (the form of surnames and initials) via the Internet, as well as through the available catalogs of libraries of foreign universities [2].

It is also important for translator to pay attention to the origin of scientist. For example, the letter combination “ch” in the name of the Italian radio inventor Marchese Marconi in the English version reads as “ch”, and in Italian – “k”, i.e. in

Table №1

Common examples of English initials translations [1, p. 454]

Initial in English	Initial in Ukrainian	Name in English	Name in Ukrainian
A.	О.	Alexander	Олександр
	Е.	Andrew	Ендрю
C.	К.	Catherine	Кетрін
	С.	Cecil	Сесіл
E.	І.	Evelin	Івлін
	Е.	Edwin	Едвін
G.	Дж.	Geoffrey	Джоффрі
	Г.	Gladys	Гледіс
I.	І.	Ingrem	Інгрем
	Я.	Iago	Яго
	Й.	Ian	Йен
U.	Ю.	Una	Юна
	У.	Ursula	Урсула
	А.	Ulrica	Альріка
	Е.	Urban	Ербен

Ukrainian translation it will be “Маркeze”, not “Марчезе” [2].

According to Karaban’s manual, there are different ways of translating initials. The first method says, that some English initials have unambiguous Ukrainian equivalents: M. Berry – М. Беппі; Т. Angelidis – Т. Ангелідіс; D. Bowen – Д. Бовен [1, с. 453].

However, the second method is more common, when for initial in English there are several Ukrainians ones. In that case, translator must be very carefully. In order to do it right, it is obligatory to find out the full form of name indicated by the initial.

The most common examples are shown in the table 1:

The author of any scientific material must remember that he/she is responsible for the correctness of name and initials translation. If the author of a paper is not sure about the correct full name form in Ukrainian translation, it is obligatory to

note the original full name in brackets. Linguists advise to note the original name in brackets in translation texts due to its possible multiple forms in English [2].

In conclusion, the main feature of translating initials from English to Ukrainian and vice versa is about transmission of the name according its equivalent in language of translation. Some English initials have unambiguous Ukrainian equivalents, but most of them have several equivalents.

References

1. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі. лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми: навчальний посібник / Карабан В. І. – Вид. 5-те, випр. – Вінниця: Нова Книга. 2018. – 656 с.
2. Шуневич Б. Зауваги до перекладу на українську мову іноземних власних імен [Електронний ресурс] / Б. Шуневич – Режим доступу до ресурсу: http://tc.terminology.lp.edu.ua/TK_Wisnyk503/TK_wisnyk503_shunewych.htm.

СТАРОВИННІ КАРТОГРАФІЧНІ ДОКУМЕНТИ ЯК ПРЕДМЕТИ МИНУЛОГО ТА ТВОРИ МИСТЕЦТВА В ДІЯЛЬНОСТІ БІБЛІОТЕКИ (ДОСВІД РОБОТИ В ЗАЛІ КАРТОГРАФІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ ІМЕНІ В. І. ВЕРНАДСЬКОГО)

Уваров Ю.В.

Наукова школа “Прекрасний світ”, Київ

Мельничук В.В.

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

Keywords: library, cartography, history, art, education.

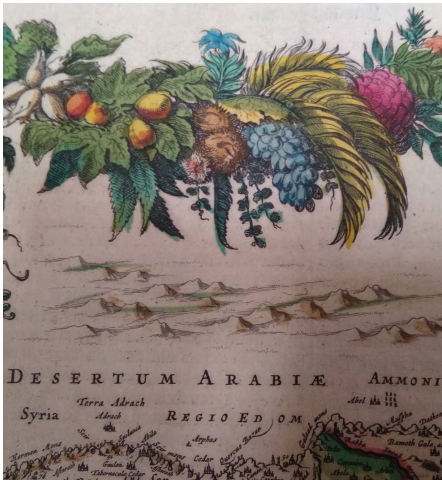
Ключові слова: бібліотека, картографія, історія, мистецтво, освіта.

Сьогодні завдяки новим технологіям людина має можливість використувати для своїх цілей велику кількість інформації в електронному форматі, а також у друкованому вигляді. З'явилося набагато більше варіантів передачі тексту та зображень, ніж будь-коли раніше. Це зменшує мотивацію відвідування бібліотеки. Зменшується роль бібліотеки як організації, що забезпечує людей інформацією у текстовій формі. Тому однією з тенденцій у діяльності бібліотеки може бути вивчення та популяризація рукописних та друкованих документів не лише як джерел текстової інформації чи зображень на папері, але й як об'ємних предметів минулого, а також як предметів мистецтва, які не тільки містять інформацію про факти і поняття, але і своєю матеріальною формою можуть суттєво вплинути на емоційний стан людини, на її естетичні уявлення [2].

Розглянемо особливості практичного застосування старовинних карто-

графічних документів як матеріальних об'єктів минулого та предметів мистецтва на основі досвіду роботи з читачами в залі картографії Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського у місті Києві. Географічні карти та інші картографічні документи мають властивості, близькі до творів образотворчого мистецтва (Фото 1).

Крім інформації про уявлення людей про поверхню Землі та особливості цієї поверхні в минулому, старовинні картографічні документи часто мають оригінальне художнє оформлення, пов'язане як з передачею картографічної інформації, так і з намірами укладачів карт зробити цю інформацію більш виразною, привабливою, а також підкреслити значення та цінність картографічних документів. Така інформація у формі текстів та зображень може передаватися у формі копій документів в електронному вигляді та на папері. Але картографічні документи є більш виразними, якщо розгляда-

Фото 1. Фрагмент старовинної карти.

Фото 2. Захід з демонстрацією старовинних карт.

ти їх в оригінальній формі як матеріальні предмети минулого [2].

У такому випадку поряд із текстом та зображеннями значну роль відіграють також тип паперу, способи нанесення фарби, тип фарби, ознаки, обумовлені зовнішнім впливом на документ протягом тривалого часу, а також умовами зберігання та використання цих предметів. На старовинних картографічних документах, які демонструються під час культурно-освітніх заходів у бібліотеці, можна побачити більше особливостей, ніж на електронних або паперових копіях.

Це і своєрідна фактура паперу, і відтінки фарби, які можуть змінюватися в залежності від освітлення та кута зору, це і мікрорельєф поверхні паперу, який залежить від типу паперу, від техніки нанесення фарби (вдавлювання від друкарських форм та рельєфний шар нанесеної фарби), це і сліди, пов'язані з практичним використан-

ням документів. Все це в цілому впливає на сприйняття матеріальної форми картографічного документа, виразність якого може змінюватися в залежності від освітлення та кута огляду (Фото 3, 4).

Предмети мистецтва та об'єкти минулого існують також у відповідному фізичному та інформаційному оточенні. Під час заходів співробітники бібліотеки створюють таке оточення завдяки спеціально підготовленим розповідям про історію та особливості конкретних картографічних документів, спрямовують увагу відвідувачів на окремі властивості цих матеріальних предметів, підкреслюють їх індивідуальні ознаки [1; 3]. Для демонстрації старовинних картографічних документів також створюється відповідне фізичне оточення. Це – книги, твори живопису, декоративного мистецтва, малі форми скульптури, які демонструються під час заходу. Все це під-

Фото 3. Фантастична морська істота в оформленні старовинної карти.

Фото 4. Зображення Капітолійської вовчиці на старовинній карті Італії.

креслює значення та цінність старовинних картографічних документів як об'ємних матеріальних предметів. У такій роботі допомагає співпраця працівників бібліотеки з читачами та друзями бібліотеки, серед яких є фахівці з картографії, мистецтвознавства, історії, архітектури, педагогіки (Фото 2).

Таким чином, робота залу картографії Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського з вивчення та популяризації старовинних картографічних документів розвивається за двома напрямками: створення відповідного фізичного та інформаційного оточення бібліотечних ресурсів, а також активізація роботи з читачами з урахуванням їх знань та досвіду для досягнення цілей діяльності бібліотеки. Робота містить фотографії

фрагментів географічних карт XVII століття, які використані для дослідження за темою статті.

Література

1. Romanchuk M. S. Ancient cartographical documents in the educational activity of the hall of cartography in Vernadsky National Library of Ukraine. Herald pedagogiki. Nauka i Praktyka. 2020. Vol. 54(04), pp. 25-27.
2. Uvarov Y.V. The library as an object of spatial art in the information society and its educational activity. Herald pedagogiki. Nauka i Praktyka. 2020. Vol. 54(04), pp. 99-101.
3. Uvarov Y.V. Developing new forms of cultural educational activities of Vernadsky National Library of Ukraine in the efforts to preserve natural and cultural environment. Science, Research, Development (London, 30.10.2019-31.10.2019): Monografia pokonferencyjna. 2019. Vol. 22, pp. 45-47.

МУЗИЧНА ОСВІТА В ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ЗАКЛАДАХ ЗАПОРІЗЬКОГО КРАЮ (КІНЕЦЬ ХІХ – ПОЧАТОК ХХ СТ.)

Мітлицька В. А.,

кандидат мистецтвознавства, професор Дніпропетровської академії музики імені М. Глінки

Ключові слова: музична освіта; початкові школи; середні освітні заклади; Запорізький край; хоровий спів, інструментальне виконавство.

Keywords: music education; primary schools; secondary educational institutions; Zaporizhzhya region; choir singing; instrumental performance.

Провінційне музичне життя пов'язане з музичною культурою великих історичних міст і творчим шляхом багатьох видатних митців. Зв'язки культурних центрів і невеликих містечок полягають у спільності мистецьких процесів, в яких досить вагоме місце посідають музично-освітні проблеми.

Питання розвитку музичної освіти в історичних центрах і великих частин України цікавили О. Коренюк [3], Л. Мазепу [5], К. Шамаєву [10]. Частково окремих тенденцій становлення музичної освіти в таких містах, як Бердянськ, Мелітополь, Олександрівськ, в контексті власного аспекту розгляду торкнулись О. Антоненко [2], Т. Мартинюк [6].

Території Бердянського, Мелітопольського й Олександрівського повітів відповідають нашому сучасному уявленню про Запорізький край. Наприкінці ХІХ ст. ці повіти не являли єдиного адміністративного утворення, в входили до складу Катеринославської (Олександрівський повіт) і Таврійської (Бердянський і Мелітопольський повіти) губерній.

На життєвому укладі вказаних повітів розвиток капіталістичних відносин позначився досить м'яко через їх сформованість на середину ХІХ ст. Сільськогосподарський характер виробництва, віддаленість від Катеринослава й Сімферополя позначились на деякій відособленості музичного життя й інертності музично-освітніх процесів. У цих повітах в основному були початкові загальноосвітні школи; середніх навчальних закладів було 16, **половина з них – в Олександрівському повіті**. Освітній процес світських і церковних навчальних закладів характеризувався спільними рисами. Це вивчення церковного співу, основ музичної грамоти й організація шкільних хорів.

Міністерство народної освіти, інші органи управління підтримували підпорядковані їм освітні заклади. Це стосувалось контролю й удосконалення змісту навчання, кадрового забезпечення, умов функціонування. В кожному навчальному закладі створювались різні умови для надання учням освітніх послуг, що віддзеркалювалось у їх статутах. Наприклад,

статутом Олександрівського комерційного училища передбачувалось, окрім обов'язкових дисциплін, вивчення за додаткову плату співу, музики і танців [8, 3].

Загальнодержавною освітньою практикою XIX ст. було навчання в середніх закладах (гімназіях, комерційних, реальних, професійних училищах) не тільки хоровому й сольному співу, а й гри на музичних інструментах. Участь у шкільних та міських культурних заходах – найпоширеніша форма прояву набутих школярами музичних знань і вмінь. Різноманітні концертні заходи за участю учнів у повітах Запорізького краю вкладались в узагальнену О. Шабшаевич картину концертного життя Російської держави XIX ст. [9]. Просвітницька діяльність повітових середніх закладів відображала деякі з концертних типів, поширених у столичних містах того часу (суто учнівські, збірні, синтетичні, благочинні, концерти-вшанування пам'яті).

Найпоширенішими у трьох повітах були концерти збірні та синтетичні. Приклад синтетичного типу – концерт **Олександрівського комерційного училища** (1916), де виступили хор, співаки-солісти, оркестр мандоліністів, розіграно дві драматичні вистави [1].

Благодійні концерти спрямовувались на допомогу **різним категоріям: напр., малозабезпечених студентів** підтримали **організатори й учасники** концерту **Олександрівського комерційного училища** [1], сім'ї військових запасу – учасники вистави **в Мелітопольському комерційному училищі** [4].

Досить поширеними у повітах були концерти-звіти або щорічні звітні акти, де вихованці демонстрували свої виконавські навички. Так, у звітному концерті Олександрівської жіночої гімназії (1904) учні виконали вокальні, хорові композиції російських композиторів, інструментальні твори Г. Волленгаупта, Л. Деліба, Ф Шопена [7, 89].

Концерти-вшанування пам'яті видатних діячів культури теж відображали здатність учнів публічно виконувати музичні твори. Це засвідчують факти проведення концертів у жіночій гімназії та комерційному училищі Олександрівська (1904, 1916), приурочених пам'яті поета В. Жуковського [1; 7].

В освітній повітовій практиці початку XX ст. мали прояв такі тенденції: підготовка місцевими закладами спеціалістів для музично-освітніх потреб регіону; опікування земствами навчальних закладів щодо забезпечення фахівцями в галузі музичного мистецтва.

Особливості музично-освітнього процесу **деяких повітових гімназій** – викладання комплексу мистецьких дисциплін, пріоритетне положення музичних дисциплін. Музична підготовка здійснювалась переважно у **формі** позакласних занять, результат і якісний рівень якої виявлявся у видах просвітницької роботи (літературно-вокальних вечорах, музичних ранках, концертах, драматичних виставах).

Значення освітньої діяльності повітових навчальних закладів полягає у наданні початкових музичних знань

при домінуванні хорової форми з епізодичним вкрапленням інструментальних (сольної, ансамблевої й оркестрової) форм музичного виконавства. Загалом музично-освітня діяльність загальноосвітніх закладів відіграла роль передумов становлення систематизованої музичної освіти Запорізького краю.

ЛІТЕРАТУРА

1. Александровские отклики. Александровск, 1916. № 677. 9 декабря.
2. Антоненко О.М. Культурне життя Мелітополя початку ХХ століття: панорама та провідні тенденції. Мистецтвознавчі записки. 2015. Вип. 28. С. 118-121.
3. Коренюк О.Г. Из истории музыкального образования в Киеве (XIX – начало ХХ ст.): автореф. дис. ...канд. искусств. Киев, 1991. 264 с.
4. Крымский вестник. Севастополь, 1916. №18. 20 января.
5. Мазепа Л. З. Развитие музыкального образования во Львове (XV – ХХ ст.): автореф. дис. ...канд. искусств. Московская государственная консерватория. Москва, 1986. 24 с.
6. Мартинюк Т. В. Историко-теоретичні аспекти взаємовідношень географічного і соціокультурного чинників в явищі регіональної музичної культури (на прикладі Північного Приазов'я ХІХ – ХХ століть): дис. ...д-ра мист.: 17.00.01. Національна музична академія України ім. П.І. Чайковського. Київ, 2003. 42 с.
7. Отчёт Александровской городской женской гимназии за 1903-1904 уч. г. Александровск, 1904. 101 с.
8. Отчёт о состоянии Александровского городского коммерческого училища имени Статс-Секретаря С. Ю. Витте. Александровск: Лавут, 1906. 70 с.
9. Шабшаевич Е. М. Музыкальная жизнь Москвы XIX столетия и ее отражение в концертной фортепианной практике: автореф. дис....д-ра искусств. Московская государственная консерватория им. П. И. Чайковского Москва, 2012. 55 с.
10. Шамаева К. И. Музыкальное образование на Украине в первой половине XIX века. Киев, 1992. 187 с.

ДИСКУРСИВНІ ОСОБЛИВОСТІ НАУКОВОГО ТЕКСТУ В СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРИ

Сікорська Вікторія Юріївна

кандидат філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри довузівської підготовки
Одеський національний морський університет (м. Одеса)

Бурундукова Марія Михайлівна

викладач української мови за професійним спрямуванням, методист,
Відокремлений структурний підрозділ «Одеський технічний фаховий коледж
Одеської національної академії харчових технологій»

Ключові слова: текст, дискурс, науковий текст, лінгвістична структура, семантико-сміслова єдність, граматична єдність.

Keywords: text, discourse, text scientific, linguistic structure, semantics-meaningful unity, grammatical unity.

Осмилення інформаційно-комунікаційного простору і його впливу на соціокультурні процеси пов'язане з тим, що будь-які перетворення у сфері життєдіяльності сучасного світу розглядаються у зв'язку з різними аспектами такого поняття як інформаційне суспільство. Соціокультурний простір вимагає від сучасної людини адекватного і швидкого реагування на інформаційний потік, вимагаючи комунікативної діяльності, яка в змозі репрезентувати і ретранслювати цінності, норми, смисли. Науковий простір, який уміщає в себе науковий текст і науковий дискурс, є інформаційним генератором, «якому властиві риси інтелектуальної особистості».

Перші спостереження, що посприяли зародженню нового лінгвістичного поняття «текст» були зроблені у риторичі, поезичі та стилістичі. Сьогодні цей термін широко використовується у гуманітарних науках: лінгвістичі, се-

міотиці, літературознавстві, культурології, естетиці й філософії. На думку М.М. Бахтіна, текст – це первинна даність усього гуманітарно-філософського мислення, він є тією безпосередньою дійсністю, від якої тільки й можуть відштовхуватися ці дисципліни [1; 281]. Однак, це поняття почали розглядати лише з того моменту, коли воно стало одним із об'єктів лінгвістичного дослідження.

Текст є багатоаспектним поняттям, тому сьогодні зустрічаємо різні його визначення у науковій літературі:

– це твір мовотворчого процесу, якому властива завершеність, об'єктивований у вигляді письмового документу, літературно опрацьований відповідно до типу цього документу, твір, що складається з назви (заголовка) і низки особливих одиниць (надфразних єдностей), об'єднаних різними типами лексичного, граматичного, логічного, стилістичного зв'язку, має

певну цілеспрямованість і прагматичну настанову (І. Гальперін) [2;18].

– самодостатня одиниця, що має початок і кінець, тобто свої межі і характеризується певною мірою замкнутістю. Водночас текст становить собою не автономне повідомлення, а відкрити структуру (Л. Завгородня) [3;17].

Дослідженням проблематики тексту займалося чимало лінгвістів і психолінгвістів, що сприяло формуванню нової галузі мовознавчої науки – лінгвістики тексту. У сучасних дослідженнях цієї галузі робочим терміном є типологія тексту. Її основою можуть бути різні ознаки, що в свою чергу залежать від мети дослідження. На сьогодні типологія тексту розроблена недостатньо, поняття тексту є багатоаспектним і складним феноменом, тому єдиного визначення терміну не існує.

Вольфганг Гайнеманн у своїх працях виокремив чотири етапи розвитку розуміння типології тексту:

1. Граматична єдність (важливу роль відіграє когерентність речень та їх складові частини, критерієм виділення типу є окремі елементи зв'язності тексту).

2. Семантико-сміслова єдність (тип тексту визначають з комплексних структур тексту і відповідних сукупностей значень).

3. Єдність, що визначається ситуацією (критерієм типології тексту стали ситуація та ситуативні аспекти).

4. Єдність, що визначається комунікативною функцією [8].

Жоден етап не виправдав себе, оскільки створення типології текстів

можливе лише за допомогою їхнього аналізу за всіма вказаними етапами, а не за окремим. Ця теза представлена у багатьох наукових працях [4].

Найчастіше в науковому дослідженні тексту звертаються до поняття дискурс (фр. *discours*, від лат. *Discours* – мовлення, висловлення, міркування, доведення) – наділений значенням фрагмент усної чи писемної форми, що відображає соціальну, епістемологічну, художню практику і здатний впливати на неї [6;196].

На відміну від тексту дискурс є предметом обговорення, що узгоджується з його учасниками, він має обмеження у часі, це зумовлено поступовим послабленням уваги аудиторії. Прояви такого фактору можна спостерігати у ході різних нарад та наукових конференцій, де за взаємною домовленістю учасників вводиться регламент. Текст, на відміну від дискурсу, має чітку постановку проблеми і вирішення, що здійснюється самим автором, який на свій розсуд може варіювати довжину тексту.

Дискурс складається не тільки з вербальних, а й з авербальних актів, у той час, коли текст обмежується виключно вербальними. Порівнявши ці поняття необхідно зауважити, що текст є носієм інформації, яка може відтворюватись багаторазово.

У нашому дослідженні надається перевага терміну «текст», а не «дискурс», адже поняття «дискурс» ширше, оскільки охоплює лінгвістичний та екстралінгвістичний аспекти. Дискурс – це процес, тоді як текст – зня-

тий момент процесу [2]. Текст виступає важливою складовою дискурсу.

У сучасному світі важливу роль серед типів дискурсу відіграє саме науковий дискурс. І. Колеснікова зазначила, науковий (академічний) дискурс – вербалізований в тексті тип дискурсивної діяльності за сферою комунікації, мовленнєва взаємодія представників відповідної соціальної групи/інституту з метою реалізації статусно-рольових можливостей у заданих цим соціальним інститутом межах, складова «власне професійної зони професійного дискурсу» [5;7].

Основною формою вияву тексту є писемна мова. У писемній мові визначаються такі її найважливіші риси:

1) вторинність писемної мови (вона спирається на усну мову як на своє природне джерело);

2) графічна матеріальна форма (сприймається оптично);

3) фіксація мовного матеріалу в просторі й часі (це забезпечує збереження й відтворюваність мовлення і після здійснення акту мовлення);

4) монологічність;

5) більша, ніж в усній мові, увага до регламентації мовних засобів (це впливає з рис, названих вище);

6) збільшення ролі засобів суб'єктивно-емоційних оцінок, які заміщують тут інтонацію, міміку, жести та ін.;

7) традиційність і писемний консерватизм (причина: суворі загальнообов'язкові норми графіки, орфографії та пунктуації);

8) більша функціональна диференціація за сферами спілкування; при-

кріпленість деяких форм спілкування тільки до сфери писемної мови;

9) потенційно необмежена відтворюваність і можливість дублювання цієї мови у тотожній писемній формі;

10) здатність трансформуватися у живу звукову мову, яка не є простою копією писемної мови;

11) заміна суб'єкта писемної мови (звідси можливості різного осмислення відтінків змісту).

Стосовно до наукового дискурсу, зокрема до його писемного варіанту, ці риси характеризуються так:

1) вторинність писемної мови по відношенню до усної зберігає й тут свою силу: «Поява науки у писемності, – писав О. О. Потебня, – не є часом її народження, а мовлення з незапам'ятних часів мало значення чисто практичне і разом підготовляло науку» [7;24].

2) Що стосується графічної матеріальної форми, то у науковому тексті при незмінності висловлюваного змісту графічна його форма може зазнавати перетворень: вона може конструюватися як із гомогенних одиниць (у даному випадку з графем української писемної мови), так і з гетерогенних одиниць (з графем української писемної мови і символів науки – з різними кодами).

3) Фіксація мовного матеріалу у просторі й часі має для наукового стилю величезне значення: без можливості фіксування здобутої наукової інформації наука не могла б досягти сучасного рівня розвитку. Найвизначальніший у науковому стилі усний варіант є на

сучасному етапі розвитку науки вторинним, похідним, бо усне наукове мовлення викристалізовується у писемній формі (у вигляді читання й продумування писаних текстів, попереднього формулювання думок у вигляді тез). Отже, писемний варіант наукового стилю є його визначальним варіантом.

4) Монологічність наукового стилю є його переважаючою рисою: основний тип висловлення тут – це монолог; проте зрідка у специфічних ситуаціях зустрічаються й діалогічні тексти. Це значить, що випадки вкраплення у текст діалогічної мови не порушують лексичної тканини наукового тексту, залишаючись компонентами чисто синтаксичного плану, що виразно відрізняє науковий текст від текстів, належних до інших стилів мовлення (наприклад, публіцистичного, де елементи діалогу в монологі вносять зміни і в його лексичний склад).

5) Говорячи про писемну мову, то в усіх своїх підстилях науковий стиль тяжіє до строгої писемної традиції.

Головною особливістю наукового тексту є стиль подання наукової інформації, результатом якої є наукове дослідження. Від викладу наукового тексту безперечно залежить доля самого дослідження, його сприйняття науковим співтовариством, вплив цього дослідження на процес розвитку науки. А відтак можемо говорити про вияв двох функцій наукового тексту: виклад змісту наукового дослідження і його презентація. Якщо перша функція ставить до тексту вимогу точного

подання дослідження, усіх його складових – від постановки завдань до результатів їх вирішення, то друга функція передбачає реалізацію дискурсу, щоб певним чином зацікавити деяку привабливість тексту для людей.

Текст обов'язково має досліджувати ту чи іншу проблему, висувати гіпотези, орієнтуватися на нове знання, характеризуватися доцільністю і раціональністю усіх положень, орієнтуватися на досягнення дослідницької мети та завдань. Науковий, як і інші типи текстів складається з трьох частин: вступної (окреслюються проблема, мета, завдання, гіпотеза й методи дослідження), дослідної (опис дослідження і його результати), та висновків (висновки і рекомендації для проведення подальших наукових досліджень).

Узагальнений характер наукового тексту на лексичному рівні представлено широким вживанням слів з абстрактним значенням. Характерною рисою є висока насиченість термінами. У науковій мові обов'язково має бути присутнє правильне, логічне трактування понять, неправильно вживаний термін може дезінформувати читача.

Комунікативним конструкціям в науковому тексті властива певна клішованість, що сприяє формуванню змістовно-сислової структури наукового дискурсу і легшому сприйняттю й обробленню його. Мовні конструкції називають метамовою, і найчастіше в науковому тексті складаються з дієслів (наприклад, аналізувати, визначати, виявляти, ілюструвати, класифікувати, формувати, функціонувати й ін.)

У наукових текстах навчального характеру поширеними є прості речення з неускладненою будовою, або складні речення, що характеризуються незначною розгалуженістю складових частин. Для легшого сприймання змісту тексту використовують короткі неускладнені речення. У власненаукових текстах живаються складні речення з різними типами зв'язку, які можуть ускладнюватися дієприкметниковими та дієприслівниковими зворотами. Такі тексти насичені вузькогалузєвою термінологією. Цілий ряд положень подається як аксіома, унаслідок чого відпадає необхідність обґрунтуванні.

Отже, текст – це складна смислова структура, яка передбачає дотримання відповідних законів. А текст наукового стилю має чітку і логічну структуру, де головним завданням є повідомлення, пояснення та тлумачення нових відкриттів, досягнутих результатів. Оскільки, стрімкий розвиток суспільства, науки й техніки викликають потребу у формуванні спеціальної мови, написання наукового тексту вимагає від автора не тільки знань стосовно певної галузі науки, але й умінь струк-

турувати матеріал, з уживанням відповідних мовних засобів.

Література

1. Бахтін М. М. Проблема тексту в лінгвістиці, філології та інших гуманітарних науках. Досвід філософського аналізу. // Бахтін М. М. Естетика словесної творчості. М., 1986. – С. 300.
2. Гальперин И.Р. Текст как объект лингвистического исследования. – М.: Наука, 1981. – 140с.
3. Завгородня Л.В. Текстознавство: навчально-методичні рекомендації до курсу / Л. В. Завгородня. – Черкаси: Брама-Україна, 2009. – 84 с.
4. Коваль А.П. Науковий стиль сучасної української мови. Структура наукового тексту [Текст] / А.П. Коваль; Видавництво Київського університету. – Київ, 1970. – 306 с.
5. Колеснікова І.А. Лінгвокогнітивні та комунікативно-прагматичні параметри професійного дискурсу: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора філол. наук: спец. 10.02.15 «Загальне мовознавство»/ І. А. Колеснікова. – К.: Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, 2009. – 33 с.
6. Літературознавчий словник-довідник / За ред. Р. Т. Гром'яка, Ю. І. Ковалів, В. І. Теремка. – К.: ВЦ «Академія», 2007. – 752 с.
7. Потебня А.А. Из записок по теории словесности. – Харьков, – 1905. – С.102.
8. Типологія текстів // Електронна енциклопедія [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki>.

ТЕРМІНИ-СЛОВОСПОЛУЧЕННЯ І АКРОНІМИ У АКАДЕМІЧНІЙ ТЕРМІНОСИСТЕМІ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

Пилипенко Олена Петрівна

доцент,

Національний університет біоресурсів і природокористування України (м. Київ, Україна)

Скляр Тетяна

студентка 4 курсу гуманітарно-педагогічного факультету, Національний університет біоресурсів і природокористування України (м. Київ, Україна)

***Анотація.** У статті досліджено терміни-словосполучення і акроніми академічної терміносистеми німецької мови, які використовуються у документації вищої школи Німеччини*

Ключові слова: фахова мова, переклад, академічний термін, німецька академічна лексика, академічна освіта

Key words: professional language, translation, academic term, German academic vocabulary, academic education

Термінологія грає важливу роль у професійній комунікації людей. Вона є інструментом засвоєння різних дисциплін, прискоренням прогресу в сфері науки й техніки, а також джерелом інформації. Термінологія відтворює вплив суспільства на мову, що дозволяє використовувати її при вивченні історичних етапів розвитку держав, аналізу типів цивілізацій, визначення їх наукового, економічного культурного, технічного, потенціалу. В епоху глобалізації та інтернаціоналізації системи вищої освіти викладачі ЗВО і перекладачі стикаються з необхідністю перекладати різні матеріали від інформаційно-рекламних текстів до наукових статей з української мови на німецьку і навпаки. Особливе місце в цьому плані серед терміносистем за-

ймає фахова академічна мова. Проблема полягає в тому, що деякі неправильні уявлення про реалії німецької мови настільки вкоренилися в українському освітньому просторі, що навіть висококваліфіковані фахівці допускають помилки при перекладі певних академічних термінів.

Проблемами фахової лексики й особливостями її перекладу займається низка українських та зарубіжних дослідників, зокрема А. Д'яков, Т. Кияк, З. Куделько [1], Р. Хоберг (R. Hoberg) [3], Т. Рьольке (Th. Rölcke) [4] та ін. Морфологічна деривація в терміносистемі академічних термінів німецької мови розглядалася О. Пилипенко [2].

Тема статті – розглянути терміни-словосполучення і акроніми академіч-

ної терміносистеми німецької мови, які використовуються у документації вищої школи Німеччини.

Всі академічні терміни можна поділити на дві великі категорії: терміни-слова і терміни-словосполучення. Основним способом утворення термінів-словосполучень у академічній сфері є словоскладання, причому вони мають переважно синтаксичний спосіб. Термінологічне словосполучення – це смислове і граматичне об'єднання двох або декількох повнозначних слів, яке служить найменуванням спеціального поняття. Найбільш простим і поширеним видом складених академічних термінів є двохкомпонентне атрибутивне словосполучення, що складається з основного елемента, вираженого іменником в називному відмінку, і атрибутивного, визначального елемента.

Дослідження німецької академічної термінології дозволили виявити набір найбільш типових структурних моделей, за якими будуються термінологічні словосполучення: 1) двокомпонентні терміни: Pädagogische Hochschule; berufliches Gymnasium – професійна гімназія; gymnasiale Oberstufe – гімназія вищого ступеня; handlungsorientierte Methoden – методи, які зорієнтовані на діяльність; fächerübergreifende Regelungen – міждисциплінарні настанови; amtliche Bekanntmachungen – офіційні повідомлення; duales Ausbildungssystem – дуальна система освіти; problemorientierte Fallaufarbeitung – клінічні випадки проблемно-орієнтованого навчання; fachbezogene

Hochschulzugangsberechtigung – допуск до навчання в університеті на певну спеціальність; zentraler Rahmenlehrplan – федеральний рамковий план для цих закладів, fachbezogener Hochschulzugang – атестат про закінчення основної (Hauptschulabschluss) або реальної шкіл – (Mittlerer Schulabschluss); duales Studium – дуальне навчання; quantitative Eckdaten – кількісні нормативні показники; schulinterne Lehrerfortbildung – внутрішкільне підвищення кваліфікації вчителів; Zentrale Leistungsüberprüfungen – централізований контроль навчальних досягнень; flexible Ausbildungsstrukturen – гнучкі освітні структури; gestufte Studienstruktur- und abschlüsse – багаторівнева вища професійна освіта; kollegiale Beratung – колегіальне консультування; komplexe Interdisziplinarität – комплексна міждисциплінарність; konsekutive Hochschulbildung – послідовна вища освіта; globales Lernen – глобальне навчання.

2) Трикомпонентні терміни зустрічаються рідше: das Zeugnis der Allgemeinen Hochschulreife – свідоцтво про закінчення гімназії; die Ständige Konferenz der Kultusminister der Länder – Постійна конференція міністрів освіти земель; das Bundesministerium für Bildung und Forschung – Міністерство освіти, науки, досліджень й технологій; Ausschuss für Bildung, Forschung und Technikfolgenabschätzung – Комітет з наукових досліджень і питань освіти; Stifterverband für die Deutsche Wissenschaft – Асоціація приватних спонсорів німецької науки; Deutsche

Hochschulverband – Спілка працівників вищої освіти Німеччини.

Абревіація (скорочення) є досить продуктивним способом словотворення у німецькій академічній термінології, так як вона відображає тенденцію до економії мовних засобів. Саме акроніми найкраще можуть задовольнити потребу у спрощенні складних термінологічних понять німецької фахової мови: Університет ветеринарної медицини Ганновера (ТiHo), ВМВФ – Федеральне міністерство науки і освіти Німеччини, ВМЕЛ – Федеральне міністерство продовольства та сільського господарства Німеччини, ВВЛ – Федеральне відомство захисту прав споживачів та безпеки харчової продукції Німеччини, САЛ – методика проведення навчання з використанням інформаційно-комп'ютерних технологій, ЕАЕВЕ – Європейська асоціація закладів ветеринарної освіти, ЕСОВЕ – Європейський Комітет з ветеринарної освіти, ЕСТS – Європейська система трансферу оцінок, FVE – Федерація ветеринарних університетів Європи, НRG – Рамковий закон про вищу освіту Німеччини, НRK – Конференція ректорів німецьких університетів, КМК – Постійна конференція міністрів культури федеральних земель, ОССЕ – об'єктивно-структурований клінічний іспит, РАЛ – підвид групової са-

мостійної роботи, РВЛ – проблемно-орієнтоване навчання,

РАД – педагогічна служба обмінів та інші.

Метою подальших досліджень буде аналіз запозичень в системі німецької академічної освіти. Крім цього, у контексті активного розвитку відносин між Німеччиною та Україною та постійною необхідністю перекладати тексти, які містять скорочення та абревіатури, мають бути укладені двомовні словники абревіатур. Певні кроки до розв'язання цієї проблеми вже здійснюються, але, безумовно, проблема потребує подальшої розробки.

Література

1. Д'яков, А. (2000) Основи термінотворення: семантичні та соціологічні аспекти / А. С. Д'яков, Т. Р. Кияк, З. Б. Куделько. К. Вид. дім «KM Academia».
2. Пилипенко О. П. Морфологічна деривація в терміносистемі академічних термінів німецької мови. Проблеми філологічних наук, міжкультурної комунікації та перекладознавства в Україні та ЄС: Міжнародна науково-практична конференція, м. Венеція (Італія, Венеціанський університет Ка'фоскарі), 30–31 жовтня 2020 року: тези доповіді. Venice: Izdevnieciba «Baltija publishing», 2020. С. 228–232 file:///C:/Users/Admin/Downloads/69-Chapter%20Manuscript-3660-1-10-20201111.pdf
3. Hoberg, R. (1994) Probleme bei der Erstellung fachsprachlicher Textbanken für Deutsch als Fremdsprache. Darmstadt: Primus.
4. Rölcke, Th. (2005) Fachsprachen. Berlin: Erich Schmidt Verlag.